

Sygn. akt II Ca 681/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 kwietnia 2015 r.

Sąd Okręgowy w Kielcach II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: **SSO Mariusz Broda**

Sędziowie: **SSO Sławomir Buras (spr.)**

SSO Rafał Adameczyk

Protokolant: st. prot. sądowy Agnieszka Baran

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 16 kwietnia 2015 r. w Kielcach

sprawy z powództwa M. M. (1) i L. M.

przeciwko G. C.

o wydanie nieruchomości i rozgraniczenie

na skutek apelacji pozwanej od wyroku Sądu Rejonowego w Opatowie
z dnia 30 czerwca 2011 r., sygn. I C 75/09

1) **zmienia zaskarżony wyrok:**

a) **w punkcie II (drugim) w całości i nakazuje pozwanej G. C., aby wydała powodom L. M. i M. M. (1) pas gruntu stanowiący część działki ewidencyjnej nr (...) położonej w miejscowości S. gmina T., oznaczonej na mapie z dnia 30 listopada 2010 r. sporządzonej przez inż. H. K. (1) - punktami (...) w pozostałej części oddala powództwo,**

b) **w punkcie III (trzecim) w całości i zasądza od G. C. solidarnie na rzecz L. M. i M. M. (1) kwotę 2.080,12 (dwa tysiące osiemdziesiąt 12/100) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;**

2) **oddala apelację w pozostałym zakresie;**

3) **wzajemnie znosi pomiędzy stronami koszty postępowania apelacyjnego.**

Sygn. akt II Ca 681/13

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 30 czerwca 2011 r. Sąd Rejonowy w Opatowie dokonał rozgraniczenia nieruchomości położonej w miejscowości S. gm. T., powiat (...), stanowiącej działki nr (...) (pkt I), nakazał pozwanej aby wydała powodom pas gruntu stanowiący część działki ewidencyjnej nr (...) położony w miejscowości S. oznaczony punktami (...) o pow. 0,48 opisany na mapie z dnia 30 listopada 2010 r. sporządzonej przez biegłego sądowego z zakresu geodezji H. K. (pkt II) oraz orzekł o kosztach procesu i nieuiszczonych kosztach sądowych (pkt III).

Sąd Rejonowy ustalił, że powodowie A. i L. małż. M. są właścicielami nieruchomości gruntowej nr (...) o pow. 5,7100 stanowiącej użytki rolne i leśne. Nieruchomość ta powstała w wyniku postępowania wymiany gruntów wsi S. realizowanego w oparciu o projekt wymiany gruntów zatwierdzony decyzją Wojewody (...) z dnia 3 września 1979 r. Nr (...). Zgodnie z projektem wymiany gruntów w skład działki nr (...) weszły wydzielone części m.in. działek (...). Działka nr (...) została włączona do nieruchomości Państwowego Funduszu Ziemi. W dniu 19 czerwca 1998 r. na podstawie umowy sprzedaży sporządzonej w formie aktu notarialnego rep. (...) – L. i A. małż. M. nabyli na własność działkę nr (...) od (...) Skarbu Państwa. Pomimo przeprowadzenia w 1979 r. postępowania wymiany gruntów, nie doszło do zmian w zakresie posiadania nieruchomości oznaczonych numerami (...) i częściowo działki (...) które stanowiły działkę pierwotną (...), oraz działki (...) i częściowo działki (...) – które stanowiły pierwotnie działkę nr (...). Działki te pomimo zmian w przebiegu granic i w prawie własności, znajdowały się ciągle w posiadaniu poprzedników prawnych pozwanej A. i A. małż. G., którzy następnie przekazali ich posiadanie w drodze nieformalnej umowy darowizny w 1997 r. córce – G. C.. Działki powyższe w części niezalesionej wykorzystywano jako grunty orne. Po nabyciu na własność w dniu 19 czerwca 1998 r. nieruchomości oznaczonej nr (...) powódka L. M. rozpoczęła prace porządkowe na działce nr (...) w części porośniętej lasem graniczącej z nieruchomościami nr(...)i pracom tym prowadzonym przez powódkę sprzeciwiła się pozwana G. C., która skierowała przeciwko niej powództwo o naruszenie posiadania spornego pasa grunt, które Sąd Rejonowy uwzględnił wyrokiem z dnia 26 listopada 2001 r. w sprawie I C 184/01. W tym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał powództwo za zasadne w świetle art.222 k.c. Sąd rozgraniczył sporne nieruchomości w oparciu o stan prawny według linii przebiegających między punktami (...)na mapie biegłego sądowego z zakresu geodezji i kartografii i H. K.. Sąd wskazał, że prawo własności powodów do spornego pasa gruntu oznaczonego na mapie H. K.punktami (...)zostało naruszone przez pozwaną, gdyż ta część znajdowała się w jej posiadaniu, co potwierdza wyrok w sprawie I C 127/02.

Za niezasadny Sąd uznał podniesiony przez pozwaną zarzut zasiedzenia spornej nieruchomości. Sąd wyjaśnił, że sporny fragment działki nr (...) posiada niejednorodną przeszłość. Część działki oznaczona na mapie punktami (...)stanowiąca połączenie pomiędzy działkami (...) była działką powstałą z podziału pierwotnej działki (...), której właścicielem była A. G.. W wyniku wymiany gruntów w 1979 r. działka ta została podzielona na trzy części, z czego tylko działki nr (...) pozostały w rękach dotychczasowej właścicielki, natomiast środkowy fragment działki wszedł w skład nowopowstałej działki nr (...), której właścicielem stał się Skarb Państwa. Od tego roku zdaniem Sądu należy uznać, że A. i A. małż. G. byli samoistnymi posiadaczami w złej wierze części działki nr (...). Termin do zasiedzenia tej działki rozpoczął biec przeciwko Skarbowi Państwa dopiero od 1 października 1990 r., przy czym z uwagi na brzmienie art.10 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy kodeks cywilny okres zasiedzenia został skrócony o czas samoistnego posiadania przez A. i A. małż. G. liczony od 1979 r. t.j. o 11 lat. Bieg terminu zasiedzenia został przerwany w dniu 20 maja 2004 r. t.j. w dacie złożenia pozwu, a zatem łączny czas samoistnego posiadania tej części działki przez pozwaną i jej poprzedników prawnych wynosił maksymalnie 25 lat.

Z kolei część działki nr (...) oznaczona punktami (...)pierwotnie stanowiła część działki nr (...), której właścicielką była H. Z., która pod koniec lat 50-tych przekazała ją A. i A. małż. G., którzy najpóźniej od 1 stycznia 1960 r. byli jej samoistnymi posiadaczami. Działka ta w 1979 r. na skutek wymiany gruntów wsi S. została podzielona na trzy części i jej fragment wszedł w skład działki nr (...), która stała się własnością Skarbu Państwa. Bieg terminu zasiedzenia tej działki liczony od 1 października 1990 r. skrócony o 15 lat (połowa trzydziestoletniego okresu zasiedzenia, biegnącego od 1 października 1990 r.) w związku z wniesieniem przez powodów pozwu w dniu 20 maja 2004 r. nie upłynął, gdyż stanowił okres niecałych 29 lat, który nie wystarcza do stwierdzenia nabycia jej własności przez zasiedzenie.

Apelację od tego wyroku wniosła pozwana zaskarżając go w całości. Zarzuciła: błędne ustalenie przez Sąd I instancji, że nie posiada skutecznego uprawnienia do władania pasem gruntu objętym żądaniem pozwu. Poniosła, że nabyła prawo własności tego gruntu przez zasiedzenie, gdyż przed nią tym gruntem władali jej rodzice, co przy uwzględnieniu, że powodowie modyfikowali swoje pierwotne żądanie uzasadnia przyjęcie, że wytoczenie przez nich tego powództwa nie przerwało skutecznie zasiedzenia spornego pasa gruntu przez pozwaną.

W oparciu o powyższe zarzuty wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie w całości żądania pozwu i obciążenie powódek kosztami postępowani, w tym kosztami zastępstwa procesowego, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania, zawieszenie postępowania na podstawie art. 174 k.p.c. –z uwagi na śmierć powoda A. M., ewentualnie –na podstawie art. 177 §1 pkt 1 k.p.c. do czasu prawomocnego zakończenia sprawy I Ns 126/11 o zasiedzenie spornej części nieruchomości objętej żądaniem pozwu.

W toku postępowania apelacyjnego zmarł powód A. M., co uzasadniało zawieszenie postępowania apelacyjnego przez Sąd Okręgowy na podstawie art. 174 §1 pkt 1 k.p.c. (k.361). Postanowieniem z dnia 20 maja 2013r. Sąd Okręgowy podjął zawieszony postępowanie z udziałem następców prawnych powoda A. M. w osobach L. M. i M. M. (3) (k. 382).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja zasługuje na częściowe uwzględnienie.

Ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy są prawidłowe i Sąd drugiej instancji przyjmuje je, jako własne. Sąd Okręgowy nie zgadza się jedynie z oceną prawną skutkującą nieuwzględnieniem zarzutu zasiedzenia co do części nieruchomości nr (...) oznaczonej na mapie przez biegłego geodetę H. K.punktami (...), a tym samym uznania powództwa windykacyjnego za zasadne w tym zakresie.

Zauważenia wymaga, że pozwana wprawdzie zaskarżyła wyrok w całości, jednakże treść zarzutów oraz uzasadnienia środka zaskarżenia wskazuje, że kwestionuje jedynie orzeczenie w zakresie nieuwzględnienia zarzutu zasiedzenia spornej części nieruchomości i wydania jej powodom, a nie ustalony w tym postępowaniu przebieg granicy. W związku z tym zakres kognicji Sądu drugiej instancji stosownie do treści art.378 k.p.c., który reguluje przedmiotowe i podmiotowe granice rozpoznania apelacji, jest ograniczony do tej części orzeczenia sądu pierwszej instancji, która została zaskarżona, w granicach zarzutów zawartych we wniesionym środku zaskarżenia, a zatem dotyczy rozstrzygnięcia zawartego w punkcie II (drugim) wyroku. Dodać należy, że postępowanie apelacyjne było przez Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 8 listopada 2013 r. zawieszony na podstawie art. 177§3 k.p.c. z uwagi na niezakończony prawomocnie postępowanie administracyjne dotyczące rozgraniczenia nieruchomości oznaczonych nr (...) z nieruchomościami oznaczonymi nr(...). Następnie w wyniku uprawomocnienia się decyzji Wójta Gminy T. z dnia 21 lipca 2014 r. w przedmiocie umorzenia postępowania w sprawie rozgraniczenia powyższych działek Sąd Okręgowy podjął je nowo postanowieniem z dnia 9 października 2014 r. Punktem odniesienia zatem przy ocenie zakresu posiadania spornej nieruchomości jest granica ustalona przez Sąd Rejonowy w niniejszym postępowaniu, stosownie do treści art.36 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne. Ubocznie Sąd Okręgowy dodaje, że nie było podstaw do zawieszenia postępowania w niniejszej sprawie na podstawie art.177§1 k.p.c. z uwagi na toczące się z wniosku pozwanej postępowanie o zasiedzenie spornej części nieruchomości. Wskazana w art.177 §1 pkt 1 k.p.c. podstawa zawieszenia postępowania zachodzi, gdy mające zapaść w innej sprawie orzeczenie będzie miało decydujące znaczenie dla orzeczenia w sprawie, w której zawiesza się postępowanie. Taka sytuacja nie ma miejsca, skoro w niniejszym postępowaniu pozwana zgłosiła zarzut zasiedzenia i Sąd był uprawniony do jego badania, celem oceny zasadności powództwa windykacyjnego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 stycznia 2008 r. sygn. akt: III CSK 199/07, LEX nr 445123).

Sąd Okręgowy dopuścił dowód z uzupełniającego przesłuchania stron na okoliczność posiadania spornego pasa gruntu. L. M. zeznała, że od sprawy posesoryjnej praktycznie nie chodzi do lasu i nie wycina drzew, zaś G. C. wskazała, że działkę tę od czasu przekazania jej przez rodziców w 1997 r. cały czas użytkuje. Zeznania stron potwierdzają zatem, że sporna część nieruchomości jest nadal w posiadaniu pozwanej.

Istotnym jest, że powodowie pierwotnie w pozwie z dnia 4 maja 2004 r. domagali się wydania pasa nieruchomości nr (...) o długości 226 m i szerokości 10,5 m oznaczonego punktami (...) na załączonej mapie do celów prawnych sporządzonej przez T. K. w sprawie I C 127/02 Sądu Rejonowego w Sandomierzu. Pas ten na mapie sporządzonej przez biegłego sądowego H. K. (1) odpowiada obszarowi oznaczonemu oznaczona punktami (...). W toku postępowania pozwana oświadczyła, że z działki nr (...) będącej własnością powodów użytkuje pas gruntu położony na przedłużeniu

działek nr (...) od strony południowej oraz na przedłużeniu działek nr (...). Cały sporny obszar gruntu ma pow. 0,4895 ha i oznaczony został na mapie sytuacyjnej przez biegłego punktami nr (...)i zakreślony linią koloru żółtego (k.220, 222). Ten sporny pas różni się od pasa gruntu opisanego w pozwie, oznaczonego punktami (...)który tyczył się tylko przedłużenia działek nr (...). W toku postępowania okazało się więc, że pozwana jest użytkownikiem szerszego pasa gruntu działki nr (...) również na przedłużeniu działek nr (...). Pełnomocnik powodów dopiero na rozprawie w dniu 25 stycznia 2011 r. rozszerzył powództwo domagając się nakazania pozwanej wydania powodom części działki nr (...) poszerzonej o ten pas i oznaczonej punktami nr (...)na mapie sporządzonej przez H. K. (k.244). Sąd Rejonowy niedostatecznie zważył na tę okoliczność i niezasadnie przyjął, że samoistne posiadanie przez pozwaną i jej poprzedników prawnych części dawnej działki nr (...) oznaczonej punktami (...), a więc tego pasa gruntu o który żądanie zostało rozszerzone w toku postępowania, nie doprowadziło do jej zasiedzenia z uwagi na brak upływu wymaganego okresu do jej zasiedzenia. Podzielić należy wywody Sądu Rejonowego, że przedmiotowa nieruchomości jako, że należała do dnia 27 maja 1990r. do Skarbu Państwa, to zgodnie z treścią art.177 k.c., który wówczas obowiązywał, nie było dopuszczalne jej zasiedzenie. Dopiero na skutek ustawy z dnia 28 lipca 1990r. o zmianie ustawy kodeks cywilny (tzw. noweli lipcowej) straciły moc wszelkie ograniczenia w możliwości zasiedzenia nieruchomości państwowych. Termin ich zasiedzenia może ulec skróceniu o okres posiadania, w czasie gdy obowiązywały ustawowe wyłączenia zasiedzenia nieruchomości- a zatem w przypadku posiadaczy samoistnych w złej wierze o okres 15 lat, w przypadku posiadaczy samoistnych w dobrej wierze o okres 10 lat (art.10 noweli lipcowej). Bieg terminu zasiedzenia rozpoczął się zatem w dniu 27 maja 1990r., od tego dnia przestał bowiem obowiązywać zakaz zasiadywania nieruchomości państwowych. Okres ten zasadnie uległ skróceniu przez Sąd Rejonowy o 15 lat, gdyż już od 1960 r. ta część działki znajdowała się we władaniu rodziców pozwanej. Istotnym jest, że co do tego pasa gruntu powodowie w trybie art.193 k.p.c. zgłosili roszczenie windykacyjne dopiero na rozprawie w dniu 25 stycznia 2011 r. (k. 244). Powództwo windykacyjne skierowane przeciwko osobie, na rzecz której biegnie zasiedzenia przerywa bieg terminu zasiedzenia (por. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 5 listopada 2009 r., I CSK 82/09; z dnia 2 kwietnia 1997 r., II CKN 69/97, M. Praw. 2008/3/143). Odnośnie tego pasa gruntu wymagany do zasiedzenia okres upłynął jeszcze przed wystąpieniem z roszczeniem wydobywczym przez powodów, co miało miejsce w dacie 25 stycznia 2011 r. Liczony od 27 maja 1990 r. i skrócony o piętnaście lat wymagany dla posiadacza w złej wierze trzydziestoletni okres posiadania upłynął bowiem z dniem 27 maja 2005 r. Z tej przyczyny zarzut zasiedzenia co do tej części nieruchomości należy uznać za zasadny, co winno skutkować oddaleniem powództwa windykacyjnego w tym zakresie.

Z kolei co do części nieruchomości zobrazowanej na mapie jako pas oznaczony punktami (...)Sąd Rejonowy słusznie przyjął, że bieg zasiedzenia został skutecznie przerwany z uwagi na wniesienie pozwu w dniu 20 maja 2004 r. , gdyż odpowiadał on opisanemu w pozwie pasowi gruntu oznaczonemu literami (...). Poprzednicy prawni pozwanej stali się jej posiadaczami samoistnymi dopiero w 1979 r. t.j. gdy Skarb Państwa w drodze wymiany gruntów stał się właścicielem tej części działki. Bieg terminu zasiedzenia tej nieruchomości rozpoczął się również w dniu 27 maja 1990r. i skrócony o 11 lat upływałby dopiero z dniem 27 maja 2009 r. Wystąpienie z powództwem windykacyjnym w 2004 r. bieg terminu przerwało, a zatem zarzut zasiedzenia tej części nieruchomości okazał się nieskuteczny z uwagi na brak upływu wymaganego do zasiedzenia okresu posiadania .

Z tych względów Sąd Okręgowy na podstawie art.386§1 k.p.c. zmienił zaskarżone postanowienie w ten sposób, że nakazał pozwanej G. C. , aby wydała L. M. i M. M. (1) pas gruntu stanowiący część działki ewidencyjnej nr (...) położonej w miejscowości S. gm. T., oznaczonej na mapie z dnia 30 listopada 2010 r. sporządzonej przez inż. H. punktami (...)i w pozostałej części powództwo oddalił (pkt1) lit.a).

Zmiana rozstrzygnięcia co do żądania głównego skutkowała również zmianą zawartego w punkcie III (trzecim) wyroku rozstrzygnięcia o kosztach procesu. Pomimo, iż powództwo zostało uwzględnione w około połowie z uwagi na znaczącą różnicę w wysokości kosztów poniesionych przez obie strony, Sąd Okręgowy na podstawie art.100 k.p.c. dokonał ich stosunkowego rozdzielenia. Po wódki poniosły koszty procesu w łącznej kwocie 4880,24 zł. Pozwana natomiast w kwocie 720 zł z tytułu wynagrodzenia pełnomocnika, ustalonego na podstawie §8 pkt2 w zw. §10 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez skarb państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu. Pozwana winna zwrócić powodom

kwotę 2440,12 zł (50% z 4880,24 zł), natomiast powodowie powódce kwotę 360 zł (50% z 720 zł). Po wzajemnej kompensacie koszty należne powodom od pozwanej stanowią kwotę 2080,12 zł, o czym Sąd Okręgowy orzekł w punkcie 1) lit b).

Apelacja w pozostałym zakresie jako niezasadna z przyczyn powyżej wskazanych podlegała oddaleniu przez Sąd Okręgowy na mocy art.385 k.p.c.(pkt 2) lit. c).

Koszty postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy wzajemnie zniósł na podstawie art.100 k.p.c. z uwagi, iż apelacja pozwanej została uwzględniona w około połowie, a koszty poniesione przez obie strony były w tym postępowaniu zbliżone (pkt 3).

SSO Sł.Buras SSO M.Broda SSO R.Adamczyk